



Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiæ, 1686

Concl. IV. Objectum formale motivum fidei, est veracitas divina, eaque sola, ita ut revelatio solùm sit conditio ad movendum prærequisita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

de Trinit. c. 1. & 4. Ista scientia (intelligit Theologiam) est de illis, quibus fides gignitur, defenditur, & roboratur: ergo est de illo eodem subiecto, quod est primum subiectum fidei: sed fides est de veritate prima. Intellige (inquit Smiling sup. num. 53.) essentiali (ut contra attributalem distinguitur) hanc enim essentiali veritatem vult Scotus probare esse primum Theologiæ subiectum; Ergo essentia divina est primum Theologiæ subiectum. Sic ille. Subiectum, inquam, primum, tum motivum, tum terminativum Theologiæ secundum se, & Theologiæ Dei, ac Beatorum; at verò Theologiæ nostræ, uti & fidei non nisi terminativum, seu formale quodd. Si autem à me quaeritur: quod ergo obiectum formale quo, seu motivum fidei: jam edissero, critique

Fides est de veritate prima essentiali. Smiling.

CONCLUSIO IV.

Obiectum formale motivum fidei est veracitas divina, eaque sola, ita ut revelatio solum sit conditio ad movendum prærequisita.

42. De motivo fidei, variis de solo nomine litigant.

DE obiecto formali motivo fidei variis variè ratiocinantur, & multas chartas suo aramento denigrant, meo sanè iudicio, salvo meliori, cum parvo, imò vix ullo fructu; nam de re ipsa constat, neminem credere fidei divinam aliquod obiectum, nisi à Deo, qui est summa veritas seu veracitas, fuerit revelatum. Porro scire, quid ex his sit formale motivum, an Deitas, an veracitas, aut cerè ipsa revelatio, quæ utilitas? Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur. Fides ergo necessaria ad salutem; scire autem, quid sit obiectum formale motivum, hoc, vel illud, impertinens est ad salutem: & idè parum curandum. Ne tamen hanc quaestionem, quæ à multis diffusè tractatur, omnino præterirem, institui præsentem Conclusionem, quam sub brevitate transcurram.

43. Fides nostra non innititur evidenti cognitioni Dei.

In primis; fides nostra non innititur evidenti cognitioni Dei, sive ut in se est, sive ut ex creaturis quodammodo à nobis cognoscitur, sed ejus testimonio; porro testimonii auctoritas resolvitur in veracitatem testis, ita ut tanta sit auctoritas testimonii, quanta est veracitas testis: veracitas Dei est ratio motiva fidei; & quia ipsa summa est, idè testimonium Dei meretur summum seu firmissimum assensum; & fides divina ab eo accipit suam infallibilitatem, per quam distinguitur à fide humana. Igitur Dei veracitas habet se ut immediatam causam formalem extrinsecam, ob quam quis credit fidei divinæ: nam interroganti, quare hoc firmissimè & infallibiliter credam, benè Respondeo, quia Deus mihi hoc reve-

Sed veracitas Dei, ut motivum.

lans nec potest falli, nec fallere, utpote summè verax, qualis non esset, si vel fallere posset, vel falli. Nemo (inquit Scotus 3. Dist. 23. q. 1. un. 5. Ad quaestionem, num. 15.) potest per se assentiri dictis ejus, quem novit posse falli. & Scito. Ex quo igitur ita est, oportet ponere fidem infusam propriis firmissimum assensum, ut respiciat Deum pro obiecto primo. Intellige Deum, quæ summè verax, id est, quæ nequit falli, aut fallere. Itaque veracitas in hac Conclusione accipitur pro summa seu prima veritate non essentiali, seu in essendo, sed attributali, seu in revelando & testando.

Sed dicit aliquis: veritas in revelando & testando ultimò resolvitur in veritatem essentiali, id est, ipsam Deitatem: ergo, veritas & non illa est motivum fidei. Antecedens probatur: quia interroganti, quare Deus sit summè verax in revelando & testando, respondetur: quia est Deus; nam omnia attributa divina possunt suo modo ad essentiam, & radicantur in ea. Respondio. Profluunt omnino & radicantur; & idè veracitas resolvitur in Deitatem, ut in radicem ascendi; sed de tali resolutione hic non quaeritur. De qua ergo. De resolutione in primum radicem cognoscendi quoad nos, & talis re-dix non est Deitas: quia nos (inquit Smiling sup. num. 66.) vel à posteriori primum, vel per revelationem, & fidem scimus Deum esse prædictum veracitatem, & alius perfectionibus, & sic ex parte Dei prima ratio cognoscendi aliquid de ipso quoad nos non est Deitas. Sic ille. Resolutio ergo veracitatis in Deitatem non spectat ad resolutionem fidei; sed ad resolutionem metaphysicam; simili modo, ac si quis interrogaretur, quare videret hoc vel illud obiectum, responderet adæquatè, quia est coloratum. Si ulterius quaeratur, quare sit coloratum, jam responso hujus non spectat ad scientiam, quare videtur, quæ est de anima; sed ad scientiam de generatione, vel ad meteoræ; nam oportet respondere, quia compositus ex talibus qualitatibus primis, puta ex calore, & siccitate, vel ex frigidityte, & humiditate, &c. ex quibus resultat hic vel ille color. Ita testis noster Dei Castillo Disput. 1. de Fide q. 3. num. 52.

Sed instas: Non assentimur alicui obiecto nisi vel immediatè ex connexionione terminorum, vel mediatè propter aliud; cum ergo ex ipso terminis non appareat, Deum esse summè veracem; quia nimirum Deitas est causa à parte rei, quare illa connexio sit, oportet illi allectiri propter aliud, scilicet Deitatem. Neque exemplum adductum de visu est ad rem; quædoquidem visus tendat immediatè in colorem, ac per hoc, licet color habeat aliam causam sui, non oportet eam attingi à potentia visiva. Resp. hoc argumentum nihil aliud probat, quàm quod sup. dictum fuit, scilicet summum Dei

Dei veritatem resolvi in Deitatem, ut ultimam rationem essendi, resolutione quasi metaphysica, & quoad notitiam scientificam; ergo Deitas est formalis ratio credendi, negatur Conseq. nam fides sistit in ipsa veritate, non attendens, unde ipsa Deo competat; siquidem non credimus rem revelatam, quia Deus est Deus, sed quia est summè verax, ita ut, si Deus non esset Deus, dummodò summè verax, æquè firmiter & infallibiliter crederemus; quod ergo veritas oriatur ex Deitate, impertinens est ad objectum motivum credendi, quia, etsi non oritur ex ea, æqualiter moveret. Sicut impertinens est ad visionem ex quibuscumque qualitatibus color oriatur, dummodo sit color. Et verò, sicut vilus tendit immediatè in colorem; sic indidem fides tendit immediatè in veritatem divinam, & propter illà in alias res revelatas: unde simile adductum de visu non est extra propositum, estò non quoad omnia quaderet, juxta illud: *Omni similitudo claudicat.*

Pro quo advertit Card. Lugo disp. 1. n. 100. dupliciter posse summam veritatem affirmari Deo; primò, absolute dicendo: *Deus est summè verax*, & tunc, inquit, transeat, id debere colligi ex alio medio; quia sicut existentiam ipsius Dei non possumus in hac vita cognoscere, & affirmare, nisi vel ex revelatione, vel ex creaturis, ex quibus venimus in notitiam Creatoris, sic perfectiones Dei non videmus posse affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. Secundo modo possumus veritatem Dei affirmare non absolute, sed solum sub conditione, hoc est: *Si Deus loquitur, loquitur verè; seu, Si Deus est, est summè verax.* Et hic assensus non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri. Si enim penetratur termini, quod Deus in suo conceptu sit ens primum, summè perfectum, & cumulus perfectionum, & simul apprehendatur, quod veritatis summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constat, si sit Deus, debere esse summè veracem; nec ad hoc affirmandum indigemus alio motivo vel medio. Hic autem assensus conditionalis sufficere videtur ad resolutionem assensus fidei. Hucusque Eminent.

Ego quæro; cur illa penetratio terminorum non etiam sufficit, ut ex terminis constet, Deum esse summè veracem? Expectabo dispensationem. Interim dico, minimè necessarium esse, ut obiectum formale quo constituat intentionem obiectum formale quod, sufficit, quod sit illa ratio, secundum quam materiale primò movet intellectum ad assensum scientificum, hoc autem competit veritati, ut jam ostensum est. Omitto, quod hæc veritas, quamvis sit extrinseca Deitati secundum suas rationes formales, æquidem realiter ei identificetur. Atque hæc realis identificatio sufficit, ut fides sit virtus Theologica, maximè cum obiectum formale quod sit Deus sub ratione Deitatis. Si obijcias, quod ait Apost. Rom. 1. v. 5. *Per quem*

accepimus gratiam, & Apostolatam ad obediendum fidei. Item 2. Cor. 10. v. 5. *In captivitate redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Ergo Deus ut Dominus movet ad assensum fidei: nam nos obsequi ut captivos respicit Dominum, Resp. Del Castillo sup. n. 51. Paulum loqui de pia affectione ad credendum, lo. quæ est quædam conditio requisita propter obscuritatem revelationis, quæ non præstat mysteria nostro intellectui clarè cognita, ex eo, quod obscura est, & sic indigemus captivare intellectum in obsequium fidei, non verò loquitur de motivo fidei. Sic ille.

Hereulè nihil clarius est ex Scriptura, quam fidem inniti testimonio Dei, Matth. 16. v. 17. *Scripturae clamant fidei testimonio Dei.* Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Joan. 1. v. 18. *Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* 1. Joan. 1. c. 5. v. 6. *Et Spiritus est, qui testificatur, quoniam Christus est veritas.* Consonat Apost. 1. Thessal. 2. v. 13. dicens: *Quoniam, cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei.* Ex his, & aliis locis Scripturæ liquet, nos mysteria fidei credere, tanquam dicta à Deo. Sed nunquid veritas dicti resolvitur in dominium dicentis? Minimè, sed in veritatem ejus. ergo hæc, & non illud, est obiectum formale motivum.

Contra arguit quispiam: Deus potest & absque sui clata visione, & absque revelatione, seu certificatione in intellectu causare firmum assensum credibilem per ipsum lumen fidei habituale vel actuale, quo intellectus immediatè, & non ob aliud motivum, adhæreat credibilibus, quemadmodum per lumen naturale intellectus assentitur immediatè veritatibus per se notis. Et ita non solum fieri posse sed etiam actu fieri, videtur sentire Scotus 3. dist. 23. q. un. tum, quia 5. *Secundo de fide infusa, n. 6.* An Scotus docet ita de facto fieri? & seqq. impugnata sententià, quæ ait, primam veritatem revelantem esse motivum fidei, ponit 5. *Aliter potest poni, n. 9.* istum modum, quem diximus, & cum non improbat: tum etiam, quia infra dist. 24. §. *Ad aliud, n. 20.* non aliud, quam lumen fidei pro Theologiæ motivo agnoscat, ibi: *dico, quod simplices credunt omnia, quæ Ecclesiæ, implicite, nec sciunt fidem explicare, nec defendere: ideo illi, qui hoc sciunt, habent habitum distinctum à fide, sed non alio lumine, quam sit fides.* Ad hanc objectionem resp. Smil. sup. illum modum non esse impossibilem, de facto tamen (de quo agitur) Theologiam aut fidem non habere tale motivum; quia sic necessarius esset, minimèque liber actus fidei, & puer ad usum rationis perveniens, & apprehendens terminos credibilium statim connaturaliter crederet, quemadmodum omnis ratione utens necessariò & connaturaliter assentitur primis Principiis, intellectu solum significatione terminorum, ut recitè Scotus contra hunc modum objecit sup. n. 13. dicens: *Si totus assensus sit ex habitu fidei, tunc, fidei tum habitis omnibus, quæ concurrunt ad actum credendi fore necessariū in esse primo, sequitur necessario actus credendi: sed sanarium.*

posito aliquo nunc baptizato, cui occurrunt phantasmata terminorum illorum simplicium, scilicet mortis, & resurrectionis, cum potentia tunc sit habituata habitu necessario inclinante, & obiectum sit præsens in phantasmate, sequitur necessario actus, scilicet quod talis assentiret huic complexo: Mortui resurgent: quod falsum est; nunquam enim omnibus istis positis plus assentiret, quam ante, nisi prius edoceret de illo articulo, quod esset credendum. Ita Doct. subr. Ex quo, & aliis, quæ ibidem dicit, manifestè patet falsum esse, quod in objectione dicitur, ipsum non improbare præfatum modum ponendi fidem infusam.

Vnde falsum est ita de facto fieri.

50.

Scotus refolvit fidem in revelationem divinam.

Scotus ergo ponit quidem duplicem modum, & hunc postremo loco, sed contra utrumque arguit, & neutrum definit, unde n. 3. in fine sic ait: In questione ista primò dicam, quod certum est, quia certum est, quod in nobis est fides acquisita: & ex hoc sequitur unum corollarium. Secundò dicam aliud, quod non est ita manifestum, & ibi duo, secundum quod dupliciter potest dici de fide infusa, & eligetis partem, quam volueritis. Tamen (inquit Smith. sup.) ead. q. & aliis locis magis inclinat in sententiam communem, quæ fidem in revelationem resolvit. Quantum ad id, quod obijciatur ex dist. 24. resp. idem Auctor, Scotum non agere ibi de motivo Theologiæ ex parte obiecti, sed ex parte potentie, quod lumen fidei esse contra Henricum docet. Sed contra, dicit aliquis: lumen seu habitus fidei, secundum Scotum, tenet se non solum ex parte potentie, sed etiam ex parte obiecti. Nam 3. dist. 23. q. 2. s. Secundo de fide infusa, n. 6. ait: Et quia, quod Deus asserit, supernaturaliter revelat, ideo fides assentiens tali revelato, quia assentit veritati revelantis, est habitus supernaturalis: revelat autem credibilia, quando infundit habitum. Ergo habitus habet se etiam ex parte obiecti, illuminans, & constituens illud in ratione credibilis fide supernaturali (sicut lumen solis obiectum constituit in ratione visibilis) ostendens ea, quæ antea à Deo fuerunt aliis revelata: unde est quasi nova revelatio, non quod habitus fidei sit representatio credibilium per modum speciei impressæ, vel expressæ; contrarium quippe docet expressè Scotus 3. dist. 25. q. 1. s. Ad tertium, n. 9. ibi: Credibilia non sunt præsentia in habitu. Et 5. ad primum principale, n. 11. ibi: Actus credendi dependent ex duobus, ex habitu inclinante, & præsentia credibilis, quod non est præsens in habitu. Sed est illorum revelatio, pro quanto ex natura sua solum inclinatur in credibilitatem eorum, quæ verè à Deo revelata sunt, sicut ferri gubernii navis solum respicit directè in portum.

Scotus docet credibilia non esse præsentia in habitu.

51.

Motivum est reddenda ratio confusa saltem.

Prorsus ita res se habet, sed quid tum? Ergo habitus fidei est obiectum formale motivum fidei: negatur Conseq. quia obiectum motivum debet cognosci, ita ut, qui movetur, possit de illo reddere rationem saltem in confuso; jam talis habitus eo modo non cognoscitur. Licet ergo sit aliquod lumen, scilicet ex parte principii, vel etiam obiecti (quod plures negant) non tamen in illud resolvitur fides, ut in

motivum, sed ut in causam; Eo modo, quo visio beata resolvitur in lumen gloriæ, & scientia in lumen naturale intellectus: nec enim aut lumen gloriæ, aut lumen naturale intellectus movetur obiectivè, cum non cognoscantur, sed solum effectivè, quatenus producant actus manifestationis: unde etiam oculi apud Latinos appellantur lumina, quia videre faciunt, non tamen resolvitur notitia in illos. Nec obstat, quod visus moveatur à lumine; quia visus non est potentia disjunctiva; sed requiritur lumen, vel ut causa coëfficiens speciem coloris, vel ut conditio necessaria ad visionem elicendam, esseque medium cognitum. Sed nunquid habitus huius vera revelatio Dei? Nequaquam: nam, ut constat ex infra dicendis, revelatio est locutio, id est, productio verborum ad exprimendam mentem loquentis. Et verò habitus nonne productio verborum, aut aliter loqui equivalent? Patet, quod non. Sicut ergo Deus non dicitur nobis loqui, nisi improprie, quatenus dedit nobis intellectum ad cognoscendum obiecta fidei, sic in eadem non dicitur nobis loqui, nisi improprie, quatenus dat nobis habitum ad credenda mysteria fidei.

Restat adhuc una difficultas, eaque præcipua, quam Scotus sup. s. Secundo de fide infusa, n. 7. proponit hisce verbis: Si fides infusa respiciat primam veritatem, ut revelantem articulos, & causam assensum de credibilibus, & non sit aliud, de quo est fides, ut de obiecto, sequitur, quod nunquam aliquis fidelis suam fidem assentiet huic. Deus est trinus & unus, quia secundum te non assentio illi, nisi quia est revelatum à prima veritate. Quæro igitur te, quomodo assentio huic, scilicet hoc esse revelatum à Deo! Quia si assentio huic, Deum esse trinum & unum, quia revelatum, magis assentio huic, scilicet, Hoc esse à Deo revelatum: sicut assentio huic, quod conclusio propter Principia magis assentio Principiis, dicas, sicut oportet dicere, quia revelatum est à Deo: Deum esse trinum & unum esse revelatum à Deo; adhuc queram, quomodo assentio huic secundo, & sic in infinitum, & per consequens, nunquam aliquid firmiter credam de articulis fidei; sicut, si finitima conclusionis resolveretur in Principia, & illa Principia in alia, & sic in infinitum, nunquam scitur aliquid, sicut nec aliquid esse potest, quod dependet essentialiter ex causis infinitis. Si dicas, quod huic, scilicet, Deum esse trinum & unum esse revelatum à Deo, assentio ex fide acquisita. Contra igitur, tunc fides infusa dependeret in esse, & in faciendo adhaerere alicui articulo à fide acquisita, sicut à Principio, quia non potes dicere, quod per finitiam ejus adhaeream ei, quia Deum esse trinum, & unum esse revelatum à Deo, non est epilogus ex terminis, plus, quam ista, Deus est trinus & unus. Ita arguit Scotus. Resp. Smiling supra, dispositionem ordinariam ad credendum fide divinam esse fidem humanam, quæ credimus prædicatorem vel Ecclesiæ proponenti mysteria, & testanti, ea esse revelata à Deo, juxta illud: Fides ex auditu, Rom. 10. v. 17. Nec inde fieri, quod fides infusa non sit certior ista fide humanâ & acquisita: quia non est novum, quod forma sit perfectior dispositio.

dispositione ad illam, fides autem suam majorem certitudinem habet ex proprio motivo, non præcise, ut per humanum testimonium applicato, sed quatenus collustrato lumine supernaturali, infallibiliter firmante intellectum in fidei supernaturalis assensu, quod lumen est habitus fidei, vel concursus Dei ad actum credendi. Sic ille.

Igitur hoc argumentum non convincit intentum; sed, eo non obstante, manet vera prima pars nostræ Conclusionis, scilicet veritatem divinam esse objectum formale, motivum fidei. Sed nunquid sola veritas? Affirmat altera pars Conclusionis contra plurimos, qui existimant etiam revelationem divinam esse objectum formale motivum fidei saltem partiale, idque tantâ cum contentione propugnant, ut Herculi clavem e manibus extorquere velle videantur, sed operam ludunt. Ego (salvo meliori) iudicio hanc questionem nullius esse utilitatis, & verborum potius certamini, quam rerum examini deputandam. Enimvero omnes concorditer docent, revelationem divinam esse necessariam ad elicendum actum supernaturalem fidei, anquam objectum formale motivum, an verò tantquam conditionem essentialiter requisitam ex parte objecti, quid refert ad salutem credentium? Sine fide impossibile est placere Deo, ad fidem autem impertinens est, sive revelatio sit objectum formale, sive tantum conditio sine qua non. Interim, ne taciti videamur præterisse hanc controversiam, Nota: Conclusio nem nostram intelligi tam de revelatione activa, quam passiva. Porro revelatio activa est revelatio articuli credendi, quatenus se tenet ex parte Dei; passiva autem eadem revelatio, quatenus tenet se ex parte illius, cui fit revelatio, id est, revelatio activa est aliquod decretum internum Dei, quo voluit nobis manifestare aliquod mysterium, vel externum signum, quo Deus mysterium aliquod revelat; at verò revelatio passiva est actus nostri intellectus, quo judicamus tale mysterium nobis esse revelatum.

Dicit ergo Conclus. nostra neque revelationem activam, neque passivam esse objectum formale quo seu motivum, nequidem partiale, multò minus totale, præse & propriè loquendo. Ratio est, quia objectum formale motivum fidei, præse & propriè loquendo, est illud solum, in quod actus fidei adæquatè & ultimare resolvitur in ratione certissimi & infallibilissimi, ut sic loquar? atqui actus fidei non ita resolvitur in testimonium divinum seu revelationem Dei, sed in solam veritatem, seu auctoritatem Dei, id est, impotentiam ad falli, aut fallere; ergo hæc sola veracitas est formale motivum fidei præse & propriè loquendo. Minor probatur quia testimonium divinum non habet efficaciam causandi formaliter & objectivè assensum fidei, quâ certissimè & infallibilissimè ratione sui, sed ratione veracitatis divinæ; nisi enim Deus esset summè verax, quantumcumque testificaretur, seu revelaret

quidpiam, intellectus non moveretur ad hujusmodi assensum fidei. Igitur revelatio seu veritas revelationis resolvitur ultimare in veritatem seu auctoritatem Dei, & idè non est objectum formale motivum; nequidem partiale; sed solum conditio objectiva, seu ex parte objecti essentialiter requisita, per quam veracitas divina tanquam totalis forma, seu motivum formale unitur tam articulo revelato, quam intellectui credentis.

Enimverò in hoc distinguitur causa efficiens ab applicatione ejus, sive conditione essentiali ad agendum prærequisita, quod hæc, v. g. applicatio ignis ad aquam, ex se non sit causativa caloris, sed tantum ratione ignis applicati. Hinc Theod. noster supra n. 62. Est, inquit, revelatio immediata, vel mediata primæ veritatis ut moti formalis ad materiam credibilem immediate, vel mediate quasi unio, & objecti materialis fidei vel Theologiæ velut informatio ab objecto formali; aut (& ferè idem est) si revelatio cum ipso subiecto, seu homine fidei aut Theologo comparetur, sic est totius moti ex materiali, & formali constituti applicatio ad mobile. Et utroque modo spectata revelatio est conditio requisita, ut aliquod credibile in virtute primæ veritatis moveatur; nisi enim ipsa aliquod credibile revelat, illud non movebit ad assensum fidei circa illud: nisi etiam tali subiecto seu homini revelet, non movebit ipsum ad talem assensum: quemadmodum nisi & calor igni uniatur, & ignis cum calore applicetur aquæ, non poterit ignis aquam calefacere. Tamen præse loquendo de motivo, sicut unio caloris, vel ejus applicatio ad aquam non est motivum formale ad calefactionem, sed ipse calor est illud formale motivum seu principium calefactionis; ita revelatio primæ veritatis non est formale motivum assensus fidei; sed ipsa prima veritas est illud motivum. Ita Smil.

Qui & alio simili declarat hanc sententiam suam dicens: Sic se habet revelatio primæ veritatis ad assensum fidei vel Theologiæ, quemadmodum principium demonstrationis ad assensum scientificum: totum principium non est formale motivum assensus scientifici, sed id, quod tanquam medium in præmissa, quæ est principium, subicitur, vel prædicatur juxta formam Syllogisticam, ut hujus: Homo habet sensum, formale motivum non est, quod omne animal habeat sensum, & quod homo sit animal, sed ipsum animal solum est formale motivum: ergo similiter hujus, Deus est trinus, formale motivum non est, quia prima veritas id regulat, sed ipsa prima veritas est motivum formale. Hanc comparisonem, ut ibidem immediate subdit, sumpsit ex S. Thom. 2. 2. q. 1. a. 1. ubi formale motivum fidei, quod dicit esse primam veritatem, comparavit cum medio Geometrico, non autem comparavit motivum assensus fidei cum principio Geometrico. Et quamvis ibidem videatur revelationem pro motivo constituere, loquitur de eo, quod continet motivum for-

Revelatio
est conditio
objectiva.

55.
In quo distinguitur
causa efficiens
a causa
finali.

Revelatio
est conditio
essentialiter
requisita.

56.
Revelatio
ad fidem se
habet ut
principium
scientificum
ad scientiam.

S. Thom.

Principium
non est
motivum
scientificum.

Muldo minus discursum.

male; sicut quis large dicere posset, premissas in demonstratione esse motivum scientiæ, quia continent illud: pressè tamen & propriè nemo sic loquitur sed omnes distinguunt objectum formale motivum à principiis scientiæ. Et muldo minus dicunt, discursum esse motivum formale scientiæ, licet ille interveniat ad hoc, ut medium scientificum moveatur, adeoque nec dicunt, quod mediatur evidens (id est mediante discursu ex evidentibus) vel esse demonstratum, esse conclusum, sunt objectum formale motivum scientiæ. Sic ille. Et concludit hisce verbis: Quare pressè & propriè loquendo, potius prima veritas, quam revelatio immediata, vel mediata, aut revelatum immediatè, vel mediatè debet constitui objectum formale motivum fidei.

57: Objectum materiale praequiratur ad assensum fidei.

Sed solum formale est causa assensus.

Quis jam non elarè videt, hanc controversiam esse de mero nomine? Queritur, inquam, quid pressè & propriè significet objectum formale motivum fidei, an omne illud, quod requiritur, ut intellectus eliciat assensum fidei, an solum illud, quod est causa assensus? Profero non omne requisitum ad assensum fidei propriè appellari objectum motivum, vel inde convincitur, quod etiam objectum materiale prorsus requiratur; num idèd propriè vocatur objectum motivum? Et verò objectum materiale fidei nonne res revelata? Quid ni ergo revelatio potius sit objectum materiale fidei, quam formale motivum? Siquidem essentialiter constituit, ut sic loquar, objectum materiale; Antichristum namque futurum esse nunquam fuisse objectum materiale fidei absque revelatione divina. Planè, reponit quispiam, & idèd nec Deus ipse, nec veritas ipsius est objectum formale quo sufficiens fidei divinæ, quia, quamvis perfectissimè intelligeretur Deus & veritas ejus, non moveretur quis, nec posset moveri ad credendum, quod Antichristus esset venturus: iam autem, ut motivum aliquod movere possit intellectum, non requiritur aliud, quam quod perfectè cognoscatur, & secundum se sit sufficiens. Ergo, si Deus, & veritas perfectè cognita non possint movere ad assensum illum fidei, signum est, quod non sit sufficiens objectum motivum. Ita argumentatur noster Poncius in suo Comment. 3. Dist. 23, n. 48.

58. Post hæc revelatione, movet veritatem secundum se.

Supposito veritate, non movet.

Involvendo veritatem revelatione.

Nunquid audiendus? Ego dico, supposito objecto materiali fidei, v.g. hoc, Antichristus est venturus à Deo revelato, veritas Dei secundum se est sufficiens ad movendum intellectum nostrum, ut certissimè & infallibilissimè id eredar, quod, & nihil aliud, requiritur, ut veritas Dei sit objectum formale motivum. Et quia sola revelatio Dei secundum se non est sufficiens ad sic movendum intellectum, nec enim magis crederet Deo revelanti, quam homini, nisi Deus esset summè verax, idèd non est objectum formale motivum; sed solum aliquod requisitum necessariò ad objectum materiale fidei. Dices: præfatus Auctor ait p. 65. se accipere revelationem, prout involvit ipsam veritatem divinam. Ait omnino: cur ergo negat

veritatem divinam esse objectum formale motivum, & affirmat, solum revelationem esse hujusmodi objectum? quia, inquit, simplices Catholici, qui optimè credunt, non cognoscunt Deum habere hujusmodi veritatem, quoties credunt; immò ex illis multi id non cognoscunt ullà ratione. Omittit, quod multi viri doctissimi existimant, Deum posse fallere de potentia absoluta. Ita ille, ego autem dico. Benè optimè hoc omittit; quia viri illi non sunt doctissimi in tali existimatione, sed potius stupidissimi, ut patebit ex infra dictis. Quamvis attinet ad simplices Catholicos, quod illi optimè credant sine ulla cognitione veritatis divinæ, quis hoc tibi revelavit? An etiam optimè credunt sine ulla cognitione revelationis divinæ? Nunquid eam ut sic accipere debent, ut credant fide divinà?

Dico (auditis Poncium sup. num. 60.) quod, quicumque credit fide divinà, sive simplex, sive doctus, debeat semper aliquo modo habere sub proposito revelationem divinam. Verum quidem est, quod simplices valde confusi & imperfectè eam apprehendunt, & propterea interrogari de ea non sufficienter explicarent illi: benè tamen dicere, se credere, quia Scriptura sacra, quam apprehendunt per modum verbi Dei scripti, aut traditio Apostolica, quam apprehendunt per modum verbi Dei non scripti, aut Pontifex Romanus, quem apprehendunt per modum Vicarii Christi, habentis infallibilem assentientiam Spiritui sancti ad proponendam doctrinam veram; aut parentes, & Parochus proponunt illa, tanquam credenda & revelata à Deo; unde semper intervenit revelatio Dei, objectivè proposita, quoties creditur. Sic ille. Quæro ego: parentes, & Parochus nunquid etiam proponunt summam veritatem Dei, ut persuadent suis, testimonio seu revelationi divinæ magis esse credendum, quam testimonio hominis? Certè, si non proponunt, deberent proponere, ne defectu objecti formalis motivi non eliciant subditi verum actum fidei divinæ.

Et verò, si sufficiat confusa & imperfectè apprehensio revelationis, cur non etiam confusa & imperfectè cognitio veritatis divinæ? Porro, dum apprehenditur revelatio divina, confusa & imperfectè cognoscitur veritas divina, nam, ut supra audimus ex Poncio, revelatio, inquam ipse ponit pro motivo fidei, involvit ipsam veritatem divinam, cui veritas revelationis innititur, & in quam resolvitur, tanquam in causam, cur præbea assensum revelationi. Unde puto, quod simplices Catholici, si interrogarentur, cur potius credant testimonio Dei, quam hominis, & quare firmissimè credant revelata à Deo, non aliud responderent, quam quia Deus est summè verax, sive quia Deus non potest mentiri, secus homo. Et qui hoc non posset respondere, nescio an verè credat. Hinc, ut mox insinavi, deberent Parochi, & parentes non solum proponere, quæ sunt revelata à Deo, sed etiam explicare causam,

ob quam oporteat tam firmiter, sive super omnia credere articulis, à Deo revelatis. Huiusmodi porro causa non est revelatio, ut patet ex dictis; sed summa veracitas Dei, propter quam credo non solum rem revelatam, sed etiam ipsam revelationem; qui enim aliquid revelat, implicite testatur, se id revelare: nam cum Petrus v.g. dicit mihi, *Ioannes est mortuus*, non solum significat *Ioannem esse mortuum*, sed etiam se iudicare ita esse, seque velle hoc mihi indicare, atque adeò se id de facto facere; hinc redderem eum mendacem, non solum, si negarem, *Ioannem esse mortuum*; sed etiam, si dicerem, eum hoc non scire, aut contrarium in animo iudicare, aut non intendere hoc mihi indicare, sed solum fingere. Ergo consimiliter in casu nostro faceret Deo revelant injuriam, non solum, qui negaret, rem revelatam esse veram; sed etiam, qui diceret, Deum non velle eam revelare. Eodem proinde actu credo & rem revelatam, & ipsam revelationem. Quid miramur? Res revelata involvit revelationem, & per eam constituitur in ratione rei revelatae, & per consequens in ratione objecti credibilis. Qui ergo credit rem revelatam propter summam veracitatem revelantis, etiam necessarii propter eandem causam credit ipsam revelationem. Igitur revelatio non est causa formalis motiva credendi, sed tantum conditio necessarii requisita.

Alias (inquit Del Cast. sup. n. 57.) hæc casualis non esset vera: *Idem credo, quod Deus sit trinus & unus, quia credo Deo dicenti*; sed solum hæc esset vera: *Idem credo, quod Deus sit trinus & unus, quia credo Deo dicenti, & quia credo dictioni*, quod est falsum; quia, si credo dictioni, est, quia credo dicenti, & quia veritas dictionis promanat à veritate dicentis, & resolvitur in illam tantquam in causam. Sic ille, Qui ibidem num. 58, ait, nec fidem humanam inniti testimonio humano, tantquam motivo. Quia (inquit) si Angelus mihi revelaret, quod Petrus v.g. (cui semper acquiesco, tantquam homini veraci) mihi vellent revelare aliquid, possem ego assentire, non solum Angelo, sed etiam illi rei, quam Petrus mihi volebat revelare: sed actus iste assentiendi non niteretur testimonio humano (quia in casu supposito non datur actualiter; testimonium enim possibile solum posset deservire fidei possibili, non autem fidei actuali) sed solum niteretur veracitati, quam conceptam habeo de Petro: ergo veracitas Petri me movet, & non testimonium ejus, licet hoc prærequiratur ad hoc, ut talis assensus appelleretur assensus fidei humanæ. Hæc ille.

Ut ut sit de hoc, bene notat Smif. sup. quod, etsi fides humana de revelatione disponat ordinariè ad actum credendi fidei divinæ; tamen, posita hac dispositione, jam ex vi luminis supernaturalis, etiam fidei divinæ credi, hoc vel illud esse revelatum, credi, inquam, eodem actu, quo credibile ipsum creditur esse verum; creditur enim esse verum, non quomodo cumque, sed tantquam revelatum à prima veritate.

Si inferas: ergo esse revelatum est formale motivum actus credendi. Respondet neg. sequentiam: nam etiam objectum materiale terminat actum credendi, & tamen non est formale motivum ejus; sed totum hoc, quod est objectum creditum, & ratio credendi, & quod ista sit illi applicata seu unita, cadit sub actum credendi; verum unumquodque istorum suo modo, primum nempe, ut objectum materiale, secundum ut objectum formale, tertium ut conditio objecti ad movendum requisita: quemadmodum in scientia res scita, & medium sciendi, & unio istorum, seu sequela scibilis ex medio scientifico cadit sub assensum scientificum; licet res scita, & sequela syllogistica non sit motivum formale: sed illa sit objectum materiale, ista verò sit conditio objecti scientifici, motivum autem formale sit medium scientificum. Sic Theod. Et quod ipse, ab omnibus laudatus, concipere potuit, nescio quomodo ignorare potuerit, & inconcepibile vocare *Joannes Poncius* (vir alioqui acri satis ingenio) sup. n. 49. ibi: Non potest concipi, quomodo revelatio applicet veracitatem divinam aut intellectui, aut propositioni credendæ; nec potest assignari ulla ratio, cur non dicatur esse vel ratio motiva, vel de ratione motiva; ergo non debet dici conditio sine qua non. Ita Poncius. Qui si legisset Theod. (qui multis annis ante ipsum scripsit) & non habuisset intellectum obscuratum contraria opinione, optime potuisset concipere, & procul dubio concepisset hanc veritatem: sed quandoque bonus dormitat Homerus.

Fateor, reponit quispiam; at nunquid dormitat, qui assentit, ad hoc, ut bonum movere possit voluntatem, non requiri aliam applicationem ipsius, quam ut cognoscatur bene? sed absque revelatione bene potest cognosci Deus, & veracitas ejus; ergo revelatio non est conditio necessaria ad hoc, ut veracitas possit movere. Ita argumentatur Poncius sup. Sed enim, quæro ego: ut bonitas movere possit voluntatem, non requiritur alia applicatio ejus, quam ut bene cognoscatur? Num ergo bonitas bene cognita movet voluntatem ad amandam chimeram? Minime, inquis, quia chimæra non est res bona, id est, non est objectum materiale voluntatis, quomodo ergo bonitas posset movere ad ejus amorem? Recte judicasti. Quid ergo miraris, quod Deus, & veracitas ejus bene cognita non moveant ad assensum fidei circa rem non revelatam, cum hæc non sit objectum materiale fidei? Et quomodo bene cognoscitur veracitas in ordine ad assensum fidei, si non cognoscitur ejus applicatio ad rem, quæ proponitur credenda? Præterea inquiri: cognitio bonitatis est objectum motivum voluntatis, an sola bonitas cognita? Sola, inquis, bonitas. Quid ergo cognitio, sive activa, sive passiva? Conditio sine qua bonitas non potest movere. Ergo consimiliter, revelatio tam activa, quam passiva poterit esse conditio, sine qua non veracitas divina movet intellectum ad

Objectum materiales, motivum, & revelatio concurrit ad assensum fidei.

Joannes Poncius.

63. Revelatio applicat veracitatem intellectui.

Deus & veracitas ejus non movet ad credendum non revelata.

credendum. Negatur, inquis, Consequentia; nam conditio, applicans objectum motivum non debet cognosci; revelatio autem debet cognosci.

64. Planè debet cognosci: sed ubi scriptum est, quòd conditio, applicans objectum motivum non debeat cognosci? Nonne possibilitas beatitudinis debet cognosci, ut voluntas efficaciter eam appetat? Num ideo est ratio formalis motiva actus spei? Nequaquam, sed solum conditio sine qua non. Sic igitur revelatio, tametsi debeat cognosci, non ideo est ratio formalis motiva, sed potest esse, & nihilominus est conditio, sine qua veritas non movet intellectum, sicut possibilitas beatitudinis est conditio, sine qua beatitudo non movet voluntatem; vel deus inter illa disparitas. An ideo fortè veritas non est objectum formale motivum, quia non est intrinseca objecto materiali fidei, id est, rei revelatæ? Sanè ulterius movetur per unum ad aliud, v.g. per intentionem finis ad electionem medii, necessariam ad finem obtinendum, & per beneficium amici ad amandum eum, tametsi nec intentio, nec bonitas finis ipsi medio, nec beneficium amici ipsi infir amico. Quidni igitur & intellectus possit moveri ad credendam rem revelatam à veritate Dei, etsi hæc non sit intrinseca rei revelatæ, sed tantum extrinsecè unita, ut sic loquar, aut quali unita per revelationem. Dico quasi; quia libenter fateremur, non esse propriè dictam unionem, sicut illa, quæ est inter materiam, & formam; neque hoc est necessarium, ut revelatio dicatur unire veritatem Dei sive rei revelatæ, sive intellectui credentis, & ut revelatio seipsa credatur, sicut unio inter materiam, & formam seipsa unitur sine alia unione media.

Objectum motivum non debet esse intrinsecum objecto materiali.

Sufficit extrinseca unio.

65. Et verò ipsa revelatio, nonne intrinseca rei per ipsam revelatæ magis, quàm veritas divina? Revelatio, secundum Poncium sup. num. 66. consistit in quibuscunque rebus seu signis, quibus significat Deus, se habere conceptum talem vel talem de aliqua propositione. Non autem significat eodem modo semper; nam ut dicitur Hebr. 1. v. 1. Multifariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio. Itaque aliquando loquebatur in sua propria Persona, formando verba vocalia & expressa, aliquando producendo conceptum interiorem in mente ejus, cui loquebatur, quo cognosceret conceptum Dei de re aliqua; aliquando per Angelos suos, aliquando per miracula facta in confirmationem veritatis, aliquando per Ecclesiam, sic particulariter assistendo ipsi, ut non permitteret eam proponere aliquid credendum, quod Deus non revelavit. Ita hic Auctor. Censen autem, hæc signa esse intrinseca rei, per propositionem significatæ? Scio quia non censetas: nam signum communiter definitur: quod aliquid, à se distinctum, potentia cognitiva representat. Ergo, si veritas divina non est objectum formale motivum, quia extrinseca ob-

Vit varia alia fidei media.

jecto materiali, neque revelatio erit, quia & ipsa extrinseca est propositioni, quæ per ipsam significatur.

Sed enim, dicit aliquis; demus veritatem divinam esse objectum formale motivum, cur non etiam revelatio, eum Scriptura æqualiter, & ferè eodem modo doceat, Deum, & testimonium Dei, seu verbum Dei esse fundamentum primum nostræ fidei? Epist. 1. Joan. 1. v. 6. Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. & v. 9. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est. Item Apost. 1. Thessal. 2. v. 13. ait: Quoniam, cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei. Ubi etiam infrecto includitur testimonium Dei. Quid ni ergo æqualiter pertineat ad objectum formale motivum? Resp. De Castilio sup. De Conditione per se objectiva, ut significetur in Scriptura quali causaliter, & quali in recto, qualiter dicimus, quando amamus objectum bonum, quia est cognitum. Secundò testimonium divinum nobis administrare materiam credibilem, quæ ita ponitur in recto in ratione materiæ, sicut forma, propter quam credimus in ratione formæ; & ideo testimonium significatur quasi in recto ex parte materiæ, seu articuli credendi. Sic ille. Contra audio replicantem; si testimonium significatur in recto ex parte materiæ, ideo est, quia unit veritatem divinam articulo credito: sed unio physica inter materiam & formam non solum est conditio, sed causalitas formalis, ergo similiter in casu nostro. Respondeo: Aliqui vocant unionem conditionem sine qua non, id est, aliquid necessarium requisitum, ut materia & forma constituant compositum, & appellant eam causalitatem materialem & formalem. Sed quid tum? An propterea rectè dicitur forma, seu causa formalis? Hæc enim non queritur, an revelatio possit dici causalitas formalis, sed an sit, pressè loquendo, causa formalis, ultimò movens intellectum ad assensum fidei: & hoc nos negamus.

Fateor, veritas non movet sine revelatione, nec revelatio sine veritate: disparitas tamen est quòd veritas requiritur tamquam causa formalis extrinseca, ut supra adhuc dictum fuit, assentiendi firmiter tum ipsi revelationi, tum rei revelatæ: at verò revelatio solum exigitur, tamquam applicans objectum materiale fidei intellectui credentis, & veracitatem divinam objecto materiali, ut supra diximus ex Smil. Porro applicatio causæ ad aliquod objectum non est formale motivum; v.g. applicatio ignis seu calor ad lignum non est formale motivum, seu principium coactionis, sed ipse ignis seu calor applicatus. Vi. de supra dicta. Hinc etiam fit, quòd auctoritas Ecclesiæ Catholicæ non sit formale motivum fidei nostræ, etsi communiter ad eam requiratur; quippe solum est regula, applicans nobis revelationem divinam, & per hoc veracitatem Dei.

Pro

Pro quo nota: duplicem esse in Ecclesia auctoritatem, humanam unam, & alteram divinam. Nam Ecclesia potest considerari primo, ut est congregatio hominum toto orbe dispersa, constans pluribus viris, summâ doctrinâ, ac vitæ sanctimoniam illustribus, inter quos plurimi miraculis claruerunt; quæque jam à Christi temporibus semper in eadem fide, sine ulla vel minima mutatione, maximo inter tam variâ ingenia, diversâque nationes consensu, inter tot Tyrannorum, paganorum, hæreticorumque oppugnationes constantissimè hæcenus per tot sæcula perseverat: quod vel ipsum lumen naturale, præsertim sumptâ experientiâ ab aliis Sectis, quæ statim in varias divisiones abierunt, elatè ostendit naturaliter, sine ullo superiori auxilio, aut vix, aut ne vix quidem fieri posse. Et quomodo posset contingere, ut tot, ac tam variis homines, præsertim eruditi tam concorditer, ac constanter circa res tam varias aberrarent? Hæc igitur ratione considerata Ecclesiæ auctoritas est quidem inter res humanas maxima, quæque merito cuius prudenti persuadeat, ut omnem ejus doctrinam, tanquam omnino indubitam amplectatur, est tamen naturalis & humana, adeoque fallibilis absolute loquendo, ac proinde nequit esse objectum formale motivum, in quod ultimè resolvatur nostra fides, quæ est absolute infallibilis.

Secundo considerari potest Ecclesia, prout infallibiliter à Spiritu sancto regitur, & est organum seu instrumentum, per quod loquitur, juxta illud Matth. 10. v. 20. *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Item Luc. 10. v. 16. *Qui vos audit, me audit.* Et cap. 22. v. 32. *Ego rogavi pro te (Petre) ut non deficiat fides tua.* Rursum Matth. 16. v. 18. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Unde 1. ad Timot. 3. v. 13. vocatur Ecclesia Dei vivi *Columna & firmamentum veritatis.* Et auctoritas Ecclesiæ sic considerata quodammodo est divina, & infallibilis; non tamen est objectum formale motivum fidei nostræ, quandoquidem resolvatur in auctoritatem Dei, cujus est participatio; ideo enim credimus, auctoritatem Ecclesiæ esse infallibilem, quia Deus hoc revelavit; adeoque ultimè propter auctoritatem Dei revelantis. Restat ergo, quod auctoritas Ecclesiæ, sive humana, sive divina sit regula fallibilis, vel infallibilis, applicans nobis revelationem divinam, & consequenter formale objectum motivum, scilicet auctoritatem divinam, in quam ultimò resolvitur fides nostra; nam ob eam credimus, articulos fidei non solum veros esse, sed etiam revelatos. Porro ultimò resolvi nihil est aliud, quam quod interroganti non sit ulterius progrediendum, cum reddatur ei ultima ratio, nos movens, & ad quam nulla alia nos moveat, sed ipsa mover ad aliud credendum. Quærenti ergo, cur credam aliquid esse revelatum, non possum pro ratione formali motiva aliud respondere, quam me hoc credere ob divinam auctoritatem, quæ hoc ipso, quod

aliquid revelat, etiam implicite revelat, se hoc revelare, ut supra diximus.

Sed contra: Interroganti, quare credam, Deum hoc revelasse, bene respondeo, quia Ecclesia hoc dicit; & ulterius quærenti, quare credam Ecclesiæ hoc dicenti, bene respondeo, quia continet viros doctos & sapientes &c. Ergo ultimò resolvitur fides in auctoritatem Ecclesiæ. Respondeo: tamen verum sit, me cognoscere Deum hoc revelasse, quia Ecclesia id dicit; tamen falsum est, me propterea credere; alia quippe est cognitio testimonii divini, quæ debet præcedere fidem divinam, & alia est fides divina tam articuli revelati, quam etiam revelationis: quamvis ergo actus ille prævius, sive judicium illud, quod præcedit fidem divinam, resolvi possit in auctoritatem Ecclesiæ, haud equidem ipsa fides subsequens, ad quam illa cognitio solum disponit, ostendens rem illam esse credibilem propter auctoritatem Dei. Et consimiliter, judicium, quo judico, Deum esse summè veracem, prærequiritur quidem ut dispositio ad actum fidei, non tamen necessario est fides divina, sed sufficit cognitio naturalis, quæ ex infinita perfectione Dei infertur summa ejus veracitas.

Hinc tamen malè deducet, divinam veracitatem vel revelationem non posse credi fide divinâ, utpote quæ non habeat aliam auctoritatem, vel revelationem se priorem: hoc, inquam, non sequitur ex jam dictis; quod namque est causa formalis extrinseca cognitionis alterius, est etiam causa formalis cognitionis sui ipsius: sic enim color, qui est causa formalis visibilitatis parietis, est etiam causa formalis visibilitatis sui ipsius; secundum se quippe, & non medio alio colore videtur. Ita etiam unio in composito, per quam materia & forma inter se uniuatur, seipsa unitur; & actio, quæ causat effectum ut quo, seipsa causatur ut quod, sine nova actione. Consimiliter intellectus eadem cognitione, quæ cognoscit aliquam rem, cognoscit etiam se intelligere; idque quia cognitio est reflexiva in seipsam. Quid ergo miramur, si auctoritas divina, quæ est causa formalis seu formale motivum, quo infallibiliter aliquid creditur, & revelatio, quæ est conditio, ad hoc essentialiter requisita, seipsis ut quod infallibiliter credantur? Noli mirari, sed dic, & intus dic, quia sic est ut dicis: summa Dei veracitas, seu auctoritas est ultimum formale motivum, propter quod credo & ipsam veracitatem, & Dei revelationem.

Cur ergo, reponit quispiam, Aug. dicit contra Epist. fundamenti cap. 5. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas?* Respondeo Aug. loqui de objecto motivo credibilitatis Evangelii; non autem de objecto credulitatis, seu fidei; quasi diceret, auctoritas Ecclesiæ facit, ut mihi videatur Evangelium esse credibile, seu revelatum à Deo, quod nihil facit contra nos, sed solum probat, quod habeamus regulam infallibilem, & visibilem, in quam tamen non resolvitur ultimò

70.
Non in auctoritatem Ecclesiæ.

Qua tantum est præambula fidei.

71.
Divina veracitas & revelatio potest credi fide divinâ.

Cognitio est reflexiva in seipsam.

72.
Auctoritas Ecclesiæ est motivum credibilitatis.

Et conditio ad fidem prærequisita.

Angeli & Apostoli non habuerunt hanc regulam fidei.

Etiam homo sine illa credere potest.

Del Castillo.

73. Ecclesia est optima magistra proponens credenda.

Et causa prudentis credibilitatis.

74. Non committitur circulus in resolutione fidei. Del Castillo.

ultimò fides, tanquam in causam formalem, sed solummodo ut in conditionem, ordinariè prærequisitam. Dico, Ordinariè; quia Angeli, & Apostoli, quibus immediatè revelata fuerunt mysteria fidei, non habuerunt talem regulam; nec illi haberent, quibus hodie Deus aliqua immediatè revelaret. Nec obstat: quòd illam regulam seu auctoritatem Ecclesiæ credamus fide divinà, inde enim tantum sequitur, ipsam esse objectum materiale fidei, sicut alia revelata, quod non negamus. Itaque percunctanti, quare credam auctoritatem Ecclesiæ infallibilem, optimè respondeo; quia credo Deo dicenti, seu revelanti eam. Interrogas rursus, cur credam Deo dicenti, respondeo, propter ejus summam veracitatem. An putas necessarium esse, quòd dicam, quia Ecclesia hoc mihi proposuit? Noli putare: nam (inquit Del Castillo sup. q. 5. n. 11) sæpissimè homines tam rustici, quam sapientes, visis miraculis, vel audito proprio Parocho, vel Prædicatore, sibi veridico, credunt absque eo, quòd explicite credant, imò nec recordentur propositionis Ecclesiæ. Itaque per se loquendo, non est necessaria talis responsio.

Dico: Per se loquendo, quia Del Cast. sup. num. 12. putat, per accidens aliquando esse necessarium sic respondere: ut (inquit) contingit in fidelibus, quando inter ipsos controvertitur de aliquo objecto, an sit de fide; & in hæretico, qui demum convertitur ad Catholicam fidem, quam negaverat, qui prius Ecclesiæ credunt propter auctoritatem divinam, quam habet, ut deinde credant illud, vel illa mysteria, de novo proposita. Unde, si hæreticus conversus interrogetur, quare credat, Deum dicere, se esse unum & unum optimè respondebit, quia credo Ecclesiæ, mihi proponenti hoc mysterium, tanquam dictum & revelatum à Deo. Et si rursus interrogetur, quare credat Ecclesiæ, sibi proponenti hoc mysterium, tanquam dictum & revelatum à Deo, non debet respondere, ex eo, quòd Ecclesia habeat doctos homines, sanctos, fide dignos &c. quia hoc esset reducere fidem infallibilem in aliam fallibilem, & non reddere causam formalem suæ fidei, sed conditionem ad illam requisitam, & causam suæ prudentis credibilitatis: sed debet respondere; quia in Ecclesia est potestas divina, seu à Deo accepta ad proponenda mysteria veræ fidei; & rursus si rogetur, quare credat esse hanc potestatem in Ecclesia, debet respondere, quia Deus dixit, & revelavit, se Ecclesiæ assistere in his, quæ proponit tanquam de fide credenda. Sic ille.

Et si objicias, committi circulum, ex eo, quòd idèd credit Deo dicenti, quia credit Ecclesiæ, & idèd credit Ecclesiæ, quia credit Deo dicenti. Negat id num. 13. nam (inquit) interveniunt hic duo testimonia, unum, quo Deus dixit, se esse unum & trinum, & aliud, quo dixit, se loqui per Ecclesiam, & idèd non committitur circulus, quia idèd credit, quòd Deus est unus & trinus, quia Deus sic revelavit per

primum testimonium, & idèd credit, hoc Deus revelasse per primum testimonium, quia credit Ecclesiæ propter secundum testimonium, per quod revelat, ipsum loqui per Ecclesiam, quæ de facto loquitur, & dicit, Deum reverentissime, se esse unum & trinum: committeretur autem circulus, si, quando secundum testimonium est causa credendi primo, etiam primum esset causa credendi secundo. Hucusque nosse Del Castillo. Et si iterum objicias, committi circulum in hoc, quòd idèd sacre Scripturæ credimus, quia credimus Ecclesiæ proponenti nobis hos libros, & non illos, tanquam Canonicos, seu tanquam veram Scripturam, revelatam à Deo continentes, ut fecit Concil. Trident. Sess. 4. & idèd credimus Ecclesiæ, quia credimus Scripturæ, quæ nobis revelat potestatem Ecclesiæ ad proponendas res fidei, & consequenter ad proponendum, quicquid sunt libri Canonici. Respondent aliqui apud Del Cast. sup. num. 15. nullum esse inconveniens, quòd in diverso genere duo sint ad invicem causæ, nec in hoc committi circulum, & sic idèd non esse inconveniens, quòd Ecclesia in ratione propositionis sit causa assentendi Scripturæ, & Scriptura in ratione testimonii divini sit causa credendi Ecclesiæ proponenti.

Sed contra (inquit præfatus Auctor) quia argumentum procedit in eodem genere causæ, quia procedit de causa credendi Ecclesiæ, & de causa credendi Scripturæ, & una videtur causa alterius, & è converso. Resp. una videtur causa alterius, sed reverà non est: quia habent se animata, quæ requirunt se mutuò ad omnem actum fidei. Sicut enim ulna, nisi applicata per hominem, qui potest dici mensura viva, non potest mensurare pannum, sic indidem Scriptura nequit esse mensura, seu regula nostræ fidei, nisi applicata per Ecclesiam. Sed neque Ecclesia se solà potest mensurare seu regulare nostram fidem, nisi adjuvetur à Scriptura, sicut homo sine ulna nequit mensurare pannum, vel saltem, nisi prius ulna ad ipsum fuerit applicata.

Ecclesia ergo non perhibet testimonium de seipsa propriè loquendo, nisi remotè, sed de Scriptura, & Scriptura de ipsa. Ut omittam hanc veram Ecclesiam non solum haberi ex sola Scriptura, sed etiam ex notis Ecclesiæ. Supposito autem, quòd hæc sit vera Ecclesia, non est in conveniens, quòd testimonium perhibeat de Scriptura. Auctoritas ergo Ecclesiæ, & auctoritas Dei, revelantis per Scripturam non solum se mutuò non impediunt, sed etiam hoc rerum statu, quando non sunt immediatè per revelationes, se mutuò necessariò possunt aliàs quippe non potest nobis sufficienter constare de verbo Dei. Præterea: Apostolus 2. ad Timoth. 1. v. 11. de seipso fert testimonium dicens: In quo (Evangelio) posui sum ego Prædicator, & Apostolus, & Magister Gentium. Et Joannes, Joan. ult. v. 24. Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scripsit has, & scilicet

mus, quia verum est testimonium ejus. Et nihilominus pari submissione sunt audiendi, ac quando dicunt, Christum pro nobis mortuum esse, non quod fides subsequens nitatur tanquam ratione formali illo testimonio, sed revelatione potius divinâ, & ultimâ summâ veracitate divinâ.

Consimiliter ergo, licet Ecclesia de se ipsa testimonium ferret, quod esset verax, nihilominus credere oporteret, non præcisè propter auctoritatem Ecclesiæ, tanquam objectum formale ultimò motivum; sed quia hæc auctoritas divina Ecclesiæ infallibiliter nobis applicat veracitatem Dei circa tale objectum. Quod si dixeris, definitionem Ecclesiæ esse formale motivum, tunc etiam dicere debes, Scripturam esse formale motivum; atque adeo jam habebimus duo formalia motiva, saltem partialiter distincta, quæ non erunt sibi mutuò contrariæ; tamen quippe credam, hæc esse Scripturam, quia Ecclesia definit; non tamen credo, hæc esse definitionem Ecclesiæ, quia Scriptura id dicit; sed solummodo, definitionem Ecclesiæ non posse errare. Cui hæc responsio non placeat, dicat cum Del Castillo sup. sacram Scripturam in duas partes esse dividendam, quarum una contineat omnia illa testimonia, in quibus Deus revelat se loqui per Ecclesiam, & alia pars contineat omnia alia testimonia, per quæ revelantur cetera mysteria nostræ fidei: & creditur illa priori parte, propter divinum testimonium, quod in se continet, tanquam propter conditionem, & propter divinam auctoritatem tanquam propter rationem formalem, statim propter Ecclesiæ divinum testimonium, seu propter divinam auctoritatem Ecclesiæ proponitur nobis reliqua Scriptura tanquam vera & credibilis, & omnia mysteria in ea contenta creduntur ut ab Ecclesia proposita, tanquam à regula infallibili in proponendo res fidei, & sic nullo modo circulus committitur. Ita hic Auctor.

Et si quispiam insurgat: ergo illa prior pars Scripturæ non proponitur nobis credenda per auctoritatem divinam Ecclesiæ. Responderet, Del Castillo sup. num. 16. quod non proponitur propter auctoritatem Ecclesiæ ut quod, bene tamen proponitur propter ipsam ut quod, quia, quod est ratio formalis credendi aliis, etiam est ratio formalis sibi ipsi credendi, ita auctoritas divina Ecclesiæ, quæ est ratio in ratione proponentis, quare tota reliqua Scriptura credatur propter ipsam divinam auctoritatem Ecclesiæ, creditur propter divinum testimonium, & propter divinam veracitatem; ipsamet est ratio, quare ipsa ut quo proponatur propter seipsam in illa priori parte Scripturæ. Sic ille. Qui potest capere, capiat: ab eo non dependet veritas nostræ Conclus. quæ solum asserit, neque revelationem, neque auctoritatem Ecclesiæ, etiam divinam esse formale objectum motivum, cui fides nostra

ultimatè innitur, sive in quod fides nostrâ ultimâ resolvitur.

Quod ergo illud? Nunquid ratio naturalis? Sanè præcipua fidei mysteria, uti Trinitatis, Incarnationis, & similia ratione naturali non possunt cognosci, Deinde, vel ratio illa naturalis esset evidens, & sic fides non esset voluntaria, vel probabilis solum, ac per hoc fides non esset certa & infallibilis. Interim requiritur naturalis cognitio credibilitatis, sive prudens judicium de credibilitate mysteriorum fidei, juxta illud Ecclesiæ. 19. v. 4. *Qui credit cito, levis corde est.* Sed hoc Aliqui intelligunt de fide humana. Verum enimvero, si fides humana exigit prudens judicium de credibilitate rei propositæ, cur non magis fides divina, quæ credit rem propositam super omnia? Scitè ergo dixit Apostolus Joan. Epist. 1. cap. 4. v. 1. *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint.* Et Apostolus Paulus 1. Thess. 5. v. 20. *Omnia probate, quod bonum est tenete.* Porro prudens istud judicium naturale non esse motivum formale fidei, ostenditur ex eodem Apost. 1. ad Cor. 2. dicente v. 4. *Sermo meus, prædicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis; ut fides vestra non sit in sapientia hominum (ultimâ fundata) sed in virtute Dei, id est, auctoritate divina.* Unde dicit D. Aug. Ser. 1. de Trinit. *Fidelis sum, credo quod nescio.* Et tract. 40. in Joan. *Credimus, ut cognoscamus, non cognoscimus, ut credamus.* Similia habet alibi, & consonant alii SS. Patres, quos nimis longum referre. Itaque humana ratio, quàmvis necessaria ad credibilitatē, haud equidem est fundamentum, in quo per se nititur fides Christiana, & ita non potest esse objectum formale assensus fidei. Restat ergo, ut hoc objectum sit, prout dicit Conclusio nostra, summa veracitas Dei, sive auctoritas divina, quæ includit sapientiam, quâ Deus omnia cognoscit sicuti sunt, & veritatem, secundum quam nequit loqui contra suam mentem. Ex quo deduco sequens assertum.

CONCLUSIO V.

Privatim revelatum fidei Catholice creditur; ad hanc tamen privata revelatio non requiritur.

Præsumam probem hoc assertum, pauca præmitto ad meliorem intellectum hujus termini *Revelatio*, quæ, ut patet ex dictis præcedenti Conclus. ad minus est conditio essentialiter requisita ex parte objecti, ut fide divina ac supernaturali quidpiam credamus. Notâ ergo, revelationem objecti ex prima nominis impositione esse quamcumque manifestam.

79.
Ratio naturalis non est motivum fidei.

Sed evidens creditur tantum.

Prudens igitur judicium non est motivum fidei.

Sed virtus & auctoritas Dei.

Involvens Dei sapientiam & veritatem.

80.
Revelatio est objecti manifestatio.